

Bu gün dünyanın, insanlığın ən böyük ehtiyac duyduğu dəyər xeyirxahlıq, rəhm və mərhəmətdir. Mərhəmət və şəfqətə bəşər həyatında bəlkə də heç vaxt olmadığı qədər ehtiyac duyulmaqdadır. Çox sevindirici və qürurverici bir haldır ki, bizim rəhbərlərimiz, istər ölkə Prezidenti cənab İlham Əliyevdə, istərsə də Birinci vitse-prezident Mehriban xanım Əliyevada bu nəcib keyfiyyətlərin hamısı birləşərək, vəhdət təşkil edir.

Prezident İlham Əliyevin ən yaxın silahdaşı olan birinci xanım Mehriban Əliyevanın sosial, humanitar və iqtisadi siyasətin həyata keçirilməsində danılmaz xidmətləri vardır. Müasir Azərbaycanın quruculuğunda bu tandem mühüm əhəmiyyət kəsb edir. Birinci vitse-prezident kimi fəaliyyəti dövründə Mehriban xanım Əliyeva özünün peşəkarlığı, zəngin təcrübəsi, böyük humanizmi və hadisələrə genişmiqyaslı baxışı ilə Azərbaycan tarixində qadın hərəkatının yeni bir səhifəsini açmış, idarəetmədə qadınların rolunun artmasına səbəb olmuşdur.

Mehriban xanım ölkəmizdəki qadın hərəkatı tarixində ilk şəxsiyyətdir ki, maarifçilikdən səhiyyəyə, idmandan mədəniyyətimizin təbliğinə, xeyriyyəçilikdən ətraf mühitin qorunmasına qədər geniş bir fəaliyyət məkanını əhatə edir. Mehriban xanımın təşəbbüsü ilə həyata keçirilən tədbirlər təkcə Azərbaycanla məhdudlaşmış, eyni zamanda, səh və sabitliyin təmin edilməsində önəmli rol oynayan sivilizasiyalararası dialoq mühitinin formalaşdırılması, dünya mədəni irsinin qorunması üzrə aktual məsələləri də əhatə edir. Bütün bu qeyd edilən məsələlərə əsasən deyə bilərik ki, bu gün Mehriban xanım Əliyevanın Azərbaycanı dünyada mədəniyyət qarçısı, sivilizasiyalararası dialoq, mültikulturalizm və tolerantlıq məkanı kimi təqdim etməsi Prezident İlham Əliyevin müzəffər lider portretini uğurla tamamlayır.

Bu məqamda istərdim ki, Azərbaycan qadınının xalqımızın bu günə qədər inkişafındakı rolunu bir daha xatırlayaq. Dahi Cavid deyirdi: “Sürüklənən bəşəriyyət qadınla yüksələcək”. Dərin sementikası olan bu fikrin tarixi və mədəni kontekstdə Azərbaycanla çox gözəl nümunələri var. Təsədüfi deyil ki, Azərbaycan tarixində qadın kultu həmişə öz müqəddəsliyini qorumaqla yanaşı, həm də yüksək mövqeyə malik olub.

Vətən və ana məfhumu

Tarixin səhifələrini vərəqləsək, görürük ki, Azərbaycan qadınının istər ictimai, mədəni, istərsə də siyasi həyatda fəaliyyəti kifayət qədər zəngindir. Məsələn, hələ orta əsrlərdə Ağqoyunlu hökmdarı Uzun Həsənin anası Sara xatun diplomatik fəaliyyəti ilə tarixə öz damğasını vuran müdrik bir xanım obrazı yaratmağa nail olmuşdur. Massagetlərin məğrur qarışığı, Əhəmənilər sülaləsinin əsasını qoymuş əfsanəvi Kire qalib gəlmiş Tomris, qəhrəman qadın hökmdarlar Nüşabə, Şirvana hücum edən Krım xanını və Osmanlı qoşunlarını

məğlub edən Heyran Nisə Bəyim, mərkəzləşdirilmiş Azərbaycan dövlətinin yaradıcısı Fətəli xanın xanımı Tuti Bikə, Sara xatun, Dəspinə xatun və Mehinbanu Sultan özlərinin diplomatiya sahəsindəki fəaliyyətləri ilə adlarını tarixə yazdırmağı bacarmışlar.

Mədəniyyət sahəsində isə məşhur qadın şairlər pleyadası parlamaşdır ki, bunlardan da orta əsrlər dövründə Məhsəti Gəncəvi, Şuşada ilk ədəbiyyat məclisi yaratmış Xurşidbanu Natəvan, Heyran xanım, Fatma xanım Kəminə, Şahnigar xanım, Aşıq Pərinə misal göstərə bilərik. Zaman keçdikcə nə qədər istedadlı və ağıllı, əzəmətli və cəsəretli qadının adı tarixə yazıldı.

Azərbaycanın görkəmli nümayəndələri xalqı maarifləndirmək, ona öz hüquq və vəzifələrini anlatmaq yolu ilə ictimai rəyə təsir göstərməyə çalışır, jurnalist və publisistlər “qadın bir şəxsiyyət kimi azad olmayınca, onun problemləri həll olunmaz qalacaq!” ideyasını irəli sürürdülər. Bəli, böyük tarixi, mədəni irsə malik olan Azərbaycan xalqı qadının ailədə və cəmiyyətdəki roluna daim yüksək ehtiramla yanaşmışdır.

Azərbaycan qadını çətin, keşməkeşli inkişaf yolu keçərək bütün mərhələlərdə inklərə imza atmağa müvəffəq olmuşdur. Zaman keçdikcə bu deviz reallığa çevrildi və Azərbaycan qadını 100 il bundan əvvəl müsəlman Şərqiində ilk dəfə olaraq seçkilərdə iştirak etmək hüququ qazandı. Halbuki, həmin dövrdə seçki sahəsində gender bərabərliyi prinsipi nəinki müsəlman Şərqiində, hətta Avropa dövlətlərinin əksəriyyətində hələ öz həllini tapmamışdı.

Milli təfəkkürümüzdə Vətən və ana məfhumları vəhdət təşkil edir. Yəni, Ana Vətən! Deməli, Azərbaycan şüurunda Vətən də, dövlət də, Vətən müqəddəratının qorunması üçün həyata keçirilən siyasət də, ilk növbədə ana, qadın adının ucalığından başlayır. Tarixən Azərbaycan qadını özünü heç vaxt Vətən, yurd uğrunda aparılan mübarizələrdən kənarda hiss etməyib. Lazım olan anda siyasi proseslərə qatılıb.

Təsədüfi deyil ki, ümummilii lider Heydər Əliyev Azərbaycan qadınlarının ictimai-siyasi fəaliyyətini yüksək qiymətləndirmiş, onları səciyyəvləndirən fikirlərini belə səsləndirmişdir: “Azərbaycan qadınları xalqımızın adət-ənənələrini, mədəniyyətini, elmini, intellektual potensialını yüksək səviyyədə təmsil etmişlər və bu, indi də belədir. Qadınlar dövlətimizin, dövlətçiliyimizin, müstəqilliyimizin, bu günümüzün, gələcəyimizin dayağıdır”.

Mərhəmət və fədakarlıq rəmzi

Ulu öndərimiz Heydər Əliyevə məxsus olan bu dəyərlər fikirləri müstəqil Azərbaycanın həyatında mühüm rol oynamış Mehriban Əliyevanın timsalında bütün xanımlara şamil etmək olar. Dövlət siyasətinin bu vacib çalarını qiymətləndirərək, möhtərəm Prezidentimiz İlham Əliyevin də qadınların cəmiyyətin inkişafındakı rolunu qiymətləndirərək qeyd etmişdir: “Tariximiz hər bir dövrdə qadınlarımız cəmiyyətin sarsılmaz mənəvi dayağı olmuş, ölkəmizin bugünkü simasının müəyyənəlməsi üçün böyük fədakarlıqlar göstərmişlər”.

Mədəniyyətimizin hamisi

Bu tarixi ənənə müasir Azərbaycan siyasətində müstəsna rol oynayan Mehriban xanım Əliyevanın simasında, demək olar ki, pik həddinə çatmışdır. Mehriban xanımın fəaliyyətini səciyyəvləndirərək onun Azərbaycan xalqının mədəni irsinin mayasını təşkil edən qeyri-maddi mədəni irsinin (folklor) qorunması, tədqiqi, təbliği və gələcək nəsillərə çatdırılmasındakı fəaliyyətinə toxunmaq mümkündür deyil. Mühüm bir strategiya ətrafında birləşdirilmiş bu mədəniyyət konsepsiyası mehriban Əliyevanın fəaliyyəti nəticəsində reallaşmışdır.

Azərbaycan–UNESCO münasibətlərinin dinamik inkişaf mərhələsi kimi xarakterizə edilən dövr Azərbaycan Respublikasının Birinci vitse-prezidenti Mehriban

xanım Əliyevanın fəaliyyəti ilə sıx bağlıdır. 1995-ci il tarixdən Mehriban xanım Əliyevanın rəhbərlik etdiyi Azərbaycan Mədəniyyətinin Dostları Fondu milli mədəniyyətimizin dünyaya tanınması istiqamətində uğurla fəaliyyət göstərmişdir. O, Azərbaycanın zəngin mədəniyyətinin qorunması, öyrənilməsi və təbliğindəki xidmətlərinə görə UNESCO tərəfindən 11 sentyabr 2004-cü il tarixdə UNESCO-nun şifahi ənənələr və musiqi ənənələri üzrə xoşməramlı səfiri təyin olunmuşdur.

Mehriban xanım Əliyeva həmin mərasimdə Azərbaycan xalqının mədəni irsinə belə xarakterizə etmişdir: “Azərbaycan çox vaxt Qərblə Şərq arasında körpü adlandırılır. Bu, hələ tarixi “İpək yolu” dövründən ölkəmizin coğrafi-siyasi mövqeyə malik olması ilə bağlıdır. Azərbaycan özünün çoxəsrlik tarixi boyunca təkcə nəqliyyat dəhlizi kimi deyil, həm də mədəniyyətlərin dialoqunda öz sözünü deməyə qadir olan bir ölkə kimi tanınır. Mən fəxr edirəm ki, ölkəmizdə tamamilə bənzərsiz bir mədəni məkan yaranmışdır. Biz öz mədəniyyətimizin, adət-ənənələrimizin, tarixi irsimizin təkrar olunmaz incilərini qoruyub saxlayaraq dünya mədəniyyətinin nümunələrini qəbul edə bilmişik. Bu gün biz müxtəlif xalqların mədəniyyət elementləri ilə milli mədəniyyətimizin tərkib hissəsi arasında oçşarlığın şahidi oluruq. Bu isə heç də təsadüfi deyildir.

Belə ki, bu proseslərin arxasında öz tolerantlığı, xeyirxahlığı, öyrənilməsi və mədəniyyətləri arasında körpülər yaradan azərbaycanlıların neçə-neçə nəsli durur.”

Göründüyü kimi, Mehriban Əliyeva məhz folklor və qeyri-maddi mədəni irsi özündə ehtiva edən şifahi ənənələr və musiqi ənənələri sahəsi üzrə xoşməramlı səfir təyin edilmişdir. Onun yorulmaz və müntəzəm fəaliyyəti nəticəsində Azərbaycan xalqının bir çox mədəniyyət nümunələri UNESCO-nun Qeyri-maddi Mədəni İrs siyahısına daxil edilmişdir. Təsədüfi deyil ki, Mehriban Əliyeva bu sahədə göstərdiyi fəaliyyətə görə 2008-ci ildə UNESCO-nun sabiq Baş direktoru Koşiuro Matsuura tərəfindən gümüş xatirə medalı, 2010-cu ildə isə Baş direktor İrina Bokova tərəfindən UNESCO-nun “Qızıl Molsart” medalı ilə təltif edilmişdir.

Heydər Əliyev Fondunun ixtisaslaşmış qeyri-hökumət təşkilatı kimi müstəqil subyekt olaraq UNESCO ilə müxtəlif müqavilə və sazişlər bağlaması əməkdaşlığın dinamik inkişaf mərhələsinə keçməsinin bariz nümunəsidir. Azərbaycan–UNESCO münasibətlərinin bu inkişaf mərhələsinə çatması ilə əlaqədar Mehriban xanım Əliyevanın qurumla folklor və qeyri-maddi mədəni irsin qorunması istiqamətində həyata keçirdiyi görüşlər və digər fəaliyyətlər ayrıca bir araşdırma mövzudur.

Kübarlıq və humanizm dəyərləri

Bu gün Azərbaycanda xeyriyyəçilikdən söhbət düşəndə, ilk öncə Mehriban xanımı düşünürük. Xeyirxahlıq həm də yaxşıdır, mayası insana məhəbbətlə yoğrulmuş humanizmdir, nəciblik, mərhəmət, şəfqət və kübarlıqdır. Məhz bütün bu mənəvi dəyərləri özündə birləşdirməyi bacarmış şəxs Tanrının dərgahında kamil insan sayıla bilər.

Mehriban xanımın humanizm dəyərlərinə sadiqliyi ilə bağlı bir faktı xatırlatmaq yerinə düşər. Belə ki, 2005-2017-ci illərdə Milli Məclisin deputatı olarkən Mehriban xanım yüzlərlə, minlərlə, on minlərlə insanın sevincinə sevinc qatan addımlar atmışdır. Yəni, Mehriban Əliyevanın Milli Məclisin deputatı kimi 12 illik tarixi fəaliyyətində yadda qalan məqamlardan biri onun ədalət, humanizm və insənpərvərlik ideallarını rəhbər tutaraq genişmiqyaslı amnistiya aktının qəbul edilməsi təşəbbüsü ilə çıxış etməsi olmuşdur. Azərbaycan parlamentarizmi tarixində ilk dəfə olaraq Milli Məclisin deputatı tərəfindən irəli sürülmüş və geniş ictimai dəstək almış bu amnistiya aktı böyük mənəvi-əxlaqi və siyasi məzmun daşımışdır.

Mehriban xanım bu nəcib təşəbbüsü ənənəyə çevirərək 2009, 2013 və 2016-cı illərdə də eyni müraciətlə çıxış etmiş və nəticədə 2009-cu ildə 9564, 2013-cü ildə təqribən 9000, 2016-cı ildə isə təxminən 10 min nəfər azadlığa buraxılmışdır. Amnistiya aktlarının məhburların cəmiyyətə yenidən adaptasiya olunmasında nə qədər böyük rol oynadığını vurğulamaqla bərabər, həmçinin bu aktlar nəticəsində minlərlə uşağın valideyn qayğısı ilə əhatə olunmasını xüsusi qeyd etməliyik.

Mehriban Əliyevanın valideyn qayğısından və himayəsindən məhrum olmuş uşaqlara sevgisi isə müasir Azərbaycan tarixində ayrıca yazılıb. Mehriban xanım uşaqlarla bağlı hər bir problemə həssas reaksiya verir. O, bu və ya digər xəstəlikdən əziyyət çəkən uşaqların xilasını naminə müraciət etməyə imkan verən hər cür səy göstərir. Hazırda valideyn himayəsindən məhrum olmuş və uşaqlar evlərində tərbiyə alan uşaqlar qayğı və diqqətlə əhatə olunub, onlar üçün, sözün əsl mənasında, ailə ab-havası yarıdılıb.

Azərbaycan təbiətinə məftunluq

Müasir Azərbaycanda ekoloji mədəniyyətin inkişafı və təbiətin mühafizəsi ilə bağlı böyük dövlət adamı Heydər

Əliyevin tarixi fikirləri məhz Mehriban xanım Əliyevanın əməli fəaliyyəti nəticəsində öz yüksək təcəssümünü tapmışdır. Heydər Əliyev “Bir ağacı kəsən elə bil mənim qolumu kəsir” demişdisə, M.Əliyeva Azərbaycanda yaşillıq zonalarının salınması, ekoloji mədəniyyətin inkişaf etdirilməsi və ənənəvi ağacəkmə layihələrinin əsasını qoymuşdur. Mehriban Əliyevanın təşəbbüsü ilə ölkəmizdə böyük ekoloji layihələr icra edilməkdədir.

2007-ci il Novruz bayramı ərəfəsində Mehriban xanımın təşəbbüsü ilə başlanan “Hərəməz bir ağac əkək!” kampaniyası indiyədək davam etdirilir. Kampaniya başlandıqdan sonra respublikanın bütün şəhər, rayon və qəsəbələrində vətəndaşlar, ayrı-ayrı idarə və müəssisələrin kollektivləri bu çağırışa səs verərək, yaşllaşdırma kampaniyasına qoşulmuşlar. Ətraf mühitin sağlamlaşdırılmasına, ekoloji problemlərin həllinə töhfə olan bu layihə çərçivəsində respublikanın bütün guşələrində yüz minlərlə ağac əkilməmiş, yeni parklar və bağlar salınmışdır.

Təkcə 2020-ci ildə– Nəsimi ilində Mehriban xanımın ideyası və təşəbbüsü ilə böyük Azərbaycan şairi İmadəddin Nəsiminin 650 illik yubileyi münasibətilə bir gündə 650 min ağac əkilməmişdir. Bakıda IDEA-nın təşəbbüsü və Heydər Əliyev Fondunun təşkilatı dəstəyi ilə Qafqaz Biomüxtəlifliyi Sammiti keçirilmiş və beynəlxalq ekspertlərin diqqəti Azərbaycanda, eləcə də bütün Qafqazda biomüxtəlifliyin qorunmasına yönəldilmişdir. Ölkəmizdə mütəmadi olaraq keçirilən ağacəkmə aksiyaları, Xəzər dənizinin ekoloji mühafizəsi tədbirləri, şəhərlərimizin yaşllaşdırılması layihələrinin əsas təşəbbüskarı və iştirakçısı məhz Mehriban xanımdır.

Qırxdörd günlük müharibə zamanı da Birinci vitse-prezidentin Azərbaycan Silahlı Qüvəllərinin Ali Baş Komandanı, qalib sərkərdə İlham Əliyevə çiyin-çiyinə fəaliyyətinin şahidi olduq. Yaralı əsgərlərimizlə dəfələrlə görüşən Mehriban xanım onlara ana kimi qayğı göstərir, qazilərin ən yüksək səviyyədə müalicəsini təşkil edir, lazım gəldikdə xarici ölkələrə müalicəyə göndərirdi. Şəhid ailələrinin hər birinə Heydər Əliyev Fondu tərəfindən həm maddi, həm də mənəvi dəstək göstərilirdi. Müharibədən sonra isə cənab Ali Baş Komandanla birlikdə hərbi formada işğaldan azad olunmuş torpaqlarımızı qarış-qarış gəzməklə həmin ərazilərin bərpa edilməsi üçün köməyini əsirgəməmiş.

Azərbaycan vətəndaşları bütün bunlara görə Mehriban xanım Əliyevaya dərin rəğbət və inam bəsləyirlər. Xalqımızın Mehriban xanıma olan sevgisi isə heç vaxt azalmayacaq!

Sadiq QURBANOV,
Milli Məclisin Ekologiya, energetika və təbii ehtiyatlar komitəsinin sədri